

ΑΧΙΛΛΕΩΣ ΠΑΡΑΣΧΟΥ

ΕΛΕΓΕΙΟΝ*

ΕΠΙ ΤΗΣ ΜΝΗΜΗΣ

ΑΣΠΑΣΙΑΣ Ι. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Α'.

ΕΧΕΙ κ' ἡ μαύρη γῆ χαρὰ κ' ὁ Χάρος τῆ γιορτῆ του
Γιορτάζουν καὶ τὰ μνήματα, γιορτάζουν κ' οἱ νεκροὶ του.
Ἐχθὲς τὴν νύκτα ἦτανε στὸ κοιμητήρι πέρα,
Πανηγυράκι τῶν ψυχῶν, γιορτῆ, μεγάλη σχόλη·
Ξημέροισαν μεσάνυχτα, ἡ νεκρικὴ ἡμέρα·
Κι' ἀπὸ τοὺς τάφους βγαίνανε οἱ πεθαμμένοι ὄλοι!
Τὰ μνήματα ἐταράζονταν, ξεσχίζαν γέννας πόνοι·
Ἀποθαμμένους ζωντανὸς γεννοῦσαν στὸ σκοτάδι
Κι' ὀρνίθι, ἄφαντο, κρυφὸ—τοῦ Χάρου χελιδόνι,—
Ψυχαῖς ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καλοῦσε κ' ἀπ' τὸν Ἄδη·
Κι' ἄκουγες φτερογίσματα στὸν οὐρανὸ, κ' ἀκόμα
Πνοαῖς πνιγμένας, στεναγμοὺς βαθεῖς μέσα στὸ χῶμα·
"Αἴ! ἄλλαις κατεβαίνανε ψυχαῖς ἀπὸ τ' ἀστέρια
Καὶ ἄλλαις ἀνεβαίνανε ἀπὸ τὸ μνήμα πάλι·
Κανδήλια ταῖς ἐφώτιζαν θαμπὰ καὶ νεκροκέρια
Αὐτὸς εἶνε ὁ ἥλιος τοὺς· δὲν ἔχουν λάμψι ἄλλη!

Β'.

Τὰ κοιμητήρια ἐμαύριζαν κ' ἀσπρίζανε χιονάτα
τὰ μάρμαρα τὰ κρύα.
—Τραπέζια χάρον θλιβερὰ—μὲ κόλλυβα γεμάτα·
Ἵσως νεκρὸς δὲν φαίνονταν, οὔτε ψυχὴ καμμία.
Περίμεναν τὸ δεύτερο ὀρνίθι νὰ λαλήσῃ,
Γιὰ ν' ἀλλθῇ συντροφιά νεκρῶν στὸ δειπνο νὰ καθήσῃ.

* Ἀπὸ τὴν ἐπιγραφήν εἰς τὸ Μνημόσυνον τῆς πολυδακρύτου Ἀσπ. Ι. Ἀργυροπούλου.

Γιατί πεινούνε κ' οι νεκροί και βγαίνουν τυλιγμένοι....
 Μέσ' στα πλατειά τους σάβανα να φάνε πεινασμένοι....
 Τὰ κόλλυβα ἔχουν τροφή και για νερό τὸ δάκρυ,
 Και τὸ λιβάνι μυρωδιὰ ποῦ καίει σὲ μιὰ ἄκρη.
 Πλήν... θέλουν τύχη και αὐτὰ τὰ μνήματα ἀκόμα
 Πόσα δὲν ἔχουν κόλλυβα οὔτε κερὶ κανένα,
 Οὔτ' ἓνα νεκρολούλουδο στὸ ἔρημό τους χῶμα
 Κανείς δὲν βρίσκειται γι' αὐτὰ τὰ παραπονεμένα
 Και οἱ νεκροὶ τους βγαίνουνε μέσ' ἀπ' τὰ χῶματά τους,
 Ὅμως τοῦ κάκου ψάχνουνε νὰ βροῦν τὰ κόλλυβά τους.
 Και μένουνε ἀδείπνητοι και καταφρονεμένοι,
 Χωρὶς λιβάνι και κερὶ και στὴ γιορτὴ τους ξένοι.
 Γι' αὐτοὺς δὲν βρίσκειται καρδιά, δὲν βρίσκειτ' ἓνα χέρι,
 Ἀνὸ κόλλυβα και ἓνα μικρὸ κεράκι νὰ τοὺς φέρη.

Γ'.

Βουβὴ ἀντάρα ἔξαφνα στὸ κοιμητῆρι ἐχύθη
 Ἀπὸ μακρυνὰ τὸ δεύτερο ἀκούστηκε ὀρνίθι.
 Τὰ μνήματ' ἀνοιχθήκανε, ἀνοίγαν' ὅλο ἓνα
 Ἀκολουθοῦσ' ἡ μυστικὴ τοῦ κάτου κόσμου γέννα....
 Γέμισ' ὁ τόπος, γέμισε ἀπὸ νεκροὺς χιλιάδες
 Μέσ' στὰ κاندήλια ἔβλεπες, και μέσα σταῖς λαμπάδες
 Και ἀπὸ μαῦρο ἔγινε μὲ μιᾶς τὸ κοιμητῆρι
 Χιονάτο ἀπὸ τὰ σάβανα ποῦ οἱ νεκροὶ ἐφοροῦσαν
 Και στολισμένοι στὸ πικρὸ ἐβγαῖναν πανηγύρι:
 Τὴν ὀμμορφιὰ ποῦ εἶχανε ἀκόμη τὴν ποθοῦσαν!
 Ἦθελαν ν' ᾤνε ὀμμορφοὶ σὰν ὅταν ζοῦσαν πάλι
 Μὲ τὴ δροσοῦλα τῆς νυχτιᾶς σγουραῖναν τὰ μαλλιά τους,
 Τριαντάφυλλα ἐβάζανε στὰ στήθεια, στὸ κεφάλι
 Κ' ἐπλένανε μὲ δάκρυα τὰ κρῦα σάβανά τους.
 Ἄχ, ὅ,τι ἔβλεπαν, μυρτιά ἢ λούλουδο πεσμένο,
 Μὲ πόθο τὸ στολίζονταν κ' εἰς μνήμα ἀραχιασμένο
 Τὰ κάλλη τους ζητούσανε νὰ βροῦνε τὰ λυωμένα,
 Τὰ χρῶνια τους τὰ εἴκοσι, τὰ νειάτα τὰ θαμμένα....
 Μάζον' ὁ νεῖος τὴ λεβεντιὰ και τὴν παλληκαριὰ του,
 Ἡ κόρη τὰ χρυσὰ μαλλιά στὸν κῆπο τοῦ θανάτου,

Τὰ κόκκαλά του ὁ γέροντας στὸν τάφο σκορπισμένα,
 Καὶ τὸ παιδάκι ἐξήταε τὰ κάλλη τὰ χαμένα.
 Ἔσμιγε γῆ καὶ οὐρανός· τὰ μνήματα ἐβογκοῦσαν,
 Καὶ μὲ φτερά μεταξωτὰ τὰ βρέφη ἀναπετοῦσαν.

Δ'.

Ὅμως σὲ τάφο ἀνθόστρωτο καὶ νειόσκαφο ἀκόμα,
 Μπρὸς στ' ἀνοιχτό του στόμα,
 Τί ἦταν, τί τὸ φωτεινό, τὸ ἄσπρο ἐκεῖνο σχῆμα,
 Ποῦ ἔστεκε ἀκίνητο κ' ἐκύτταζε τὸ μνήμα;
 Κυπαρισσάκι, ἂν τῶλεγες, δὲν ἦταν κυπαρίσσι·
 Δὲν ἦταν μήτε λυγαριὰ ἢ κρίνο ἀνθισμένο,
 Οὔτε ἀστέρι ποῦ ζητεῖ τὴ λάμψι του νὰ χύση,
 Σὲ τάφο ἀγαπημένο.

Ὡσὰν Νεράϊδα ἐφαίνονταν, μηλίτσα χιοισμένη,
 Κάτασπρη κύνου φτερωσιὰ μὲ φῶς ζευγαρωμένη....
 Ἄχ, ὄχι, ὄχι ἦταν Νειᾶς κορμὶ ἀφροπλασμένο·
 Τριανταφυλλιά ποῦ πέθανε, λουλουδι μαραμμένο·
 Ἡ ποιήσις τῶν γυναικῶν εἰς τῆς καρδιάς τὴ χάρι,
 Ἀγάπης χαμογέλασμα, ἀκτίν' ἀπ' τὸ φεγγάρι.
 Ἦταν ἀηδόνι πῶψαλλε μιὰ ἔμερα εὐτυχία,
 Ἐκείνη ποῦ κλαῖμε ὅλοι μας ἐδῶ ἢ Ἀσπασία!
 Διπλὸ φοροῦσε φόρεμα· τ' ἄσπρα τὰ σάβανά της,
 Σκεπάζαν ἄλλα, δόλομανρα χυμένα· τὰ μαλλιά της.
 Θαρροῦσες μαῦρα σύννεφα ἐπέφτανε σὲ χιόνι...
 Κ' ἐστέκετο ἀκίνητη, μακρὰ ἀπ' ὅλους, μόνη·
 Τὰ κυπαρίσσια ἐκύτταζε ποῦ σάλευαν ἀγνάντια
 Καὶ λάμπανε τὰ μάτια της, τὰ μαῦρα της διαμάντια,
 Σὰν μέσ' σὲ μαῦρο φύλλωμα κατὰχλωμη ἀκτίνα·
 Εἶχε στήν ὄψι τὴν αὐγή, τὴν ὑνύκτα στὰ μαλλιά της,
 Κῶμα κ' ἀγέρι στὸ κορμί, στὸ μέτωπό της κρῖνα
 Κ' ὅλη τὴν χάρι τῶν πουλιῶν σὲ κάθε κίνημά της.
 Ἄχ, ἦταν τόσο εὐμορφή! σὰν ὅταν ζοῦσε πάλι·
 Πλὴν ὄχι, ὁμορφότερη καὶ μ' ἄλλου κόσμου κάλλη.
 Γιατὶ ἐπῆρε τ' οὐρανοῦ ἀγέρι τὸ κορμί της·
 Τὸ σῶμα ἔγεινε ψυχὴ καὶ ἄνθος ἢ μορφή της....

Μὲ ἀπορία ἔβλεπε τοὺς τάφους φωτισμένους,
 Τὸ κοιμητήρι, τοὺς Σταυροὺς καὶ τοὺς ἀποθαμμένους.
 Στὸ μέτωπό της ἔβαλε τὸ ἀκριβὸν της χέρι
 Κ' ἐπάσχιζε νὰ θυμηθῆ· τὴ μνήμη της νὰ φέρῃ.
 Δὲν ἤξευρε ποῦ ἴβρισκουνταν... στὸ μνήμά της ἐστάθη,
 "Ἐσκυψε καὶ ἐκύτταξε τὰ σκοτεινά του βάρη
 Καὶ εἶδε ῥόδα καὶ μυρτιαῖς ἐπάνω στὸ Σταυρὸ της,
 Ποῦ μυρωδιὰ ἐχύνανε ἀγία στὸ πλευρό της·
 Ἐπῆρ' ἓνα τριαντάφυλλο, τὸ ἔβαλε στὰ στήθη,
 Τὸ μύρισε καὶ ἡ νεκρὴ ἀμέσως ἐθυμήθη....
 "Ἀχ, μύρισε Ἰάκωβο στὸ ῥόδο τ' ἀνθισμένο
 Αὐτὸς ἀπὸ τὸ δειλινὸ κ' ἄλλους ἀνθούς ἀκόμα,
 Αὐτὸς τῶχε σταλμένο.

Μὲ πόνο τὸ ἐφίλησε τὸ πεθαμμένο στόμα
 Κ' ἔμιξε ῥόδο τῆς ζωῆς μὲ ῥόδο Χάρου ἄλλο....
 «Θὰ ἔλθῃ, εἶπε φόρεμα νυφιάτικο θὰ βάλω·
 »Θυμοῦμαι πόσο τ' ἄρεσε τοῦ γάμου τὸ στεφάνι·
 »Βασίλισσα τῆς λεμονιάς τὸ ἄνθος θὰ μὲ κάρη!»
 Καὶ μὲ χαρὰ στολίζετο ἡ Νειὰ ἡ πεθαμμένη·
 Ἐντύθηκε τοῦ οὐρανοῦ νεφέλη χιονισμένη,
 Καὶ μὲ τὰ δάκτυλά της
 Τὰ μυρισμένα ἐχώριζε κ' ἐχτένιζε μαλλιὰ της!
 Ἐπειτα ἐπῆρε ἀπ' τὸ Σταυρὸ εἰς τὴ γλυκειὰ της πλάνη
 Τριαντάφυλλα καὶ τάκαμε νυφιάτικο στεφάνι.
 Καὶ νύφη, μπρὸς σὲ ἀνοιχτό, τὸ ἔβαλε μνημεῖο
 Καὶ πεθαμμένη, ζωντανὸ ἐπρόσμενε Νυμφίο!

.....
 "Ἀχ! πρόσμενε ὀλόχαρη ἢ δύστυχη Ἐκεῖνη·
 Μάζονε δροσερὰ φυτὰ καὶ νειόκοπη γαζία
 Κ' ἐσυλλογίζονταν αὐτὴ θὰ δώσω τὴ μυρσίνη
 Στ' ἀγαπημένο ταῖρι μου· στὸν ἀδελφόν μου ἴα
 Εἰς τὴν Μαρία μενεξὲ λευκὸ καὶ στὴ Φανή μου,
 Δαφνοῦλα γιὰ τὸν Κίμωνα καὶ γιὰ τὸν Περικλῆ μου!
 Καὶ τοὺς ἀνθούς της ἔφερνε στὰ πικραμένα χεῖλη·
 Κάθε ὄνομα καὶ φίλημα· κάθε φιλὶ καὶ δάκρυ,
 Κ' ἐφώτιζε τὴν ὄψι της τοῦ τάφου τὸ κανδήλι,
 "Ὅπου ἀκτίνα ἔχυνε θλιμμένη σὲ μιὰν ἄκρη.

Τ' ὀρνίθι πάλι ἔκραξε ἀπ' τὰ χωράφια πέτρα
 Ἐτελείωσεν ὁ μυστικός τῶν πεθαμμένων δειπνος....
 Σβύναν κανδήλια καὶ κεριά: ἐσίμου' ἡ ἡμέρα
 Κ' ἤρχονταν ὁ ἀξύπνητος, ὁ σιδερένιος ὕπνος.
 Οἱ πεθαμμένοι ἔμπαιναν στὸ μνήμά τους καὶ πάλι
 Ἀργά, ἀργά οἱ δύστυχοι καὶ δίχως βιὰ μεγάλη....
 Ἄχ, ἄφιναν τὸν οὐρανόν, τ' ἀγέρι καὶ τ' ἀστέρια
 Καὶ μέσ' στὸ λάκκο ἔπεφταν καὶ σταύρωναν τὰ χέρια....
 Τοῦ χάρον ὕπνος μονομιᾶς στὸ κοιμητήρι ἐχύθη
 Ὅλα κοιμήθηκαν μαζί μὲ τὴν ἀθανασία,
 Σὲ πῆχεις τρεῖς ὁ θάνατος ἀντάμ' ἀποκοιμήθη.
 Χωρὶς νὰ θέλῃ ἐγείρει στὴ γῆ κ' ἡ Ἀσπασία,
 Πλήν πρὶν τὰ μάτια της κλεισθοῦν, τὸ χῶμα πρὶν τὴν κορφή,
 Ἐξω τοῦ τάφου τ' ἄνθη της ἐπρόφθασε νὰ ῥίψῃ!
 Τὸ πικραμένο δῶρό της ποῦ ἀπ' τὸ μνήμα δίνει....
 Καὶ σήμερα στὴν Ἐκκλησιὰ μᾶς κάλεσεν Ἐκεῖνη.
 Τραπέξι ἐτοίμασε πικρὸ μπρὸς στὸν Ἐσταυρωμένο,
 Μὲ μαῦρα σκεπασμένο.
 Καὶ δίσκο βλέπει ἐπάνω του ἡ φιλικὴ ματιά μας
 Θὲ νὰ μᾶς δώσῃ κόλλυβα κ' ἐμεῖς τὰ δάκρυά μας.
 Γιατὶ εἶνε τὰ σαράντά της καὶ τῶν ψυχῶν ἡμέρα,
 Σχόλῃ διπλῇ γιορτάζουνε στὴ γῆ καὶ στὸν αἰθέρα.
 Ἄχ, νὰ πιστέψω δὲν μπορῶ, δὲν ἠμπορῶ ἀκόμα,
 Μοῦ φαίνεται ἀδύνατο, ἔξω ἀπ' τὴ φύσι, ψέμμα,
 Πῶς μὲ τὸ Χάρο ἀγκαλιαστά, κοιμᾶται μέσ' στὸ χῶμα,
 Καὶ πῶς γιὰ πάντα ἔκλεισε τὸ φιλικό της βλέμμα.
 Ζωὴ καὶ μνήμα, θάνατος καὶ Ἀσπασία μοιάζει;
 Τέτοιος γαιμρὸς πῶς ἠμπορεῖ μ' ἐκείνην νὰ ταιριάζῃ;....
 Ἡ τρυφερὴ της ἡ ψυχὴ πῶς ἠμπορεῖ ν' ἀφήσῃ,
 Σκοτάδι στὸν Ἰάκωβο, σκοτάδι στὰ μικρά της;
 Μποροῦσε καὶ τὸ θάνατο ἀκόμη νὰ νικήσῃ,
 Γιὰ νὰ μὴν χύσουν δάκρυα ὀρφάνιας τὰ παιδιὰ της.
 Σὲ μνήμα μάνας δύσκολα κτυπᾷ πικρὴ καμπάνα,
 Γιατ' ἔχει δύναμ' Ἡρακλῆ μέσ' στὴν καρδιά ἡ Μάνα
 Ἄχ, ναί ἡ Ἀσπασία μας δὲν εἶν' ἀποθαμμένη
 Δὲν πέθανε, ἔχει ζωὴ ἀκόμη μέσ' στὰ στήθια
 Ἀλήθεια τόσο φοβερὴ δὲν ἠμπορεῖ νὰ γένη!

Τὸ ψέμμα εἶν' ἀληθινὸ καὶ ὄχι ἡ ἀλήθεια!
 Ποιὸς εἶπε πῶς ἀπέθανε καὶ γιὰ νεκρὴ τὴν κλαίγει;
 Τὸν λόγο τοῦτον τὸν τρολλὸ ποιοῦ στόμα τουρὲ λέγει;
 "Ὅχι· δὲν ἔκλεισ' ἡ γλυκεῖά, ἡ φιλικὴ ματιὰ της"
 Ὁ Χάρος δὲν ἠμπόρεσε τὴν λάμψι της νὰ κλέψῃ
 Κι' αὐτὰ ἐδῶ ποῦ βλέπομε δὲν εἶνε κόλλυβά της·
 Εἶνε γλυκίσματα γιορτῆς· μ' αὐτὰ θὰ μᾶς φιλέψῃ....
 "Ὅπου κι' ἂν εἶνε θὰ φανῇ· θὰ ἔλθῃ στὴ γιορτὴ της"
 Θαροῶ πῶς βῆμ' ἀραπητὸ ἀκούω φτερωμένο,
 "Ὅτι ἡ ἀσημένιά της ἀκούεται φωνὴ της
 Καὶ τὸ ἀρνὸ της μέτωπο πῶς βλέπω ἀνυψωμένο!
 Ναί, εἶν' Αὐτὴ· δὲν κοίτεται μέσα στὴ γῆ τὴν κρούα·
 Τ' ἀστέρι δὲν σκεπάζ' ἡ γῆ κι' ὁ τάφος Ἀσπασία!

.....
 Ε'.

"Αχ! τὴνὲ βλέπει ἡ καρδιὰ καὶ ἡ ἀγάπη μόνο·
 Τὰ μάτια γίνονται τυφλὰ εἰς τὸ μεγάλο πόνο
 Καὶ βλέπει σαλευμένος νοῦς ἀνύπαρκα μπροστά του....
 Κάνεις ποτὲ δὲν ἄφησε τὸν ὕπνο τοῦ θανάτου!
 Καμμιά φορὰ τὸ ὄνειρο φίλο νεκρὸ μᾶς φέρνει,
 Ἄλλὰ ζηλεύει ὁ θάνατος, ξυπνοῦμε καὶ τὸν παίρνει....
 Γελάστηκα· δὲν ἔρχεται, εἶνε βαθειὰ στὸ μῆμα·
 Τὸ βῆμα ὅπου ἄκουσα δὲν ἦτανε δικό της·
 Ἦταν τὸ βῆμα τοῦ Παπᾶ ἐκεῖ μέσ' στ' ἄγριο Βῆμα,
 Καὶ Χερουβεῖμ εἰκόνησμά μου ἐφάνη πρόσωπό της....
 Πλὴν μὴ λυπᾶσθε, τοὺς νεκροὺς νὰ βλέπομε μποροῦμε·
 Τ' ἀραπητὰ τοὺς πρόσωπα θερμὴ ἀγάπη κλέφτει·
 Κάθε στιγμὴ κυττάζομε ἐκείνους ποῦ θρηνοῦμε·
 Τὸν πόνο μάτι ἔχομε καὶ τὴν καρδιὰ καθρόφτη....
 Ναί· βλέπομε τὴν ὄψι τους κι' αὐτοὶ τὰ δάκρμά μας·
 Ἐκεῖνοι ἀπὸ τὸν οὐρανὸ κι' ἐμεῖς ἀπ' τὴν καρδιὰ μας!

ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ